

**Studijní a vědecká knihovna
Plzeňského kraje**

**STRATEGIE ROZVOJE STUDIJNÍ A VĚDECKÉ KNIHOVNY
PLZEŇSKÉHO KRAJE
A
KONCEPCE VÝKONU REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ
KNIHOVEN V PLZEŇSKÉM KRAJI
NA LÉTA 2014–2020**

zpracoval kolektiv pracovníků SVK PK
únor 2013 - leden 2014

Obsah

Část I. Úvod	3
Historie a současnost SVK PK	3
Historie a současnost výkonu regionálních funkcí v Plzeňském kraji po roce 2000	4
Legislativní rámec	5
Část II. Strategie rozvoje SVK PK v letech 2014–2020	7
Začlenění SVK PK do Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015	7
A. Digitalizace knihovnických fondů, ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví	9
SWOT analýza - oblast A	10
B. Přístup k informačním zdrojům a službám knihoven	11
SWOT analýza–oblast B	13
C. Podpora vzdělávání a čtenářské gramotnosti	14
SWOT analýza–oblast C	15
D. Rovný přístup ke službám knihoven	17
SWOT analýza–oblast D	18
E. Kvalita, efektivita a marketing služeb knihoven	19
SWOT analýza–oblast E	20
F. Rozvoj lidských zdrojů	20
SWOT analýza–oblast F	21
Celková SWOT analýza SVK PK	22
Část III. Koncepce výkonu regionálních funkcí Plzeňského kraje na léta 2014–2020	23
Analýza a hlavní cíle koncepce rozvoje výkonu regionálních funkcí v Plzeňském kraji	24
1. Síť veřejných knihoven v rámci RF v Plzeňském kraji k 30. 11. 2013 v jednotlivých regionech	24
2. Automatizace, přístup k internetu a informačním technologiím	25
3. Webová prezentace knihovny	26
4. Provozní doba pro veřejnost	27
5. Tvorba knihovnického fondu a informačních zdrojů	27
6. Financování	30
7. Umístění knihovny v obci, plocha knihovny určená pro uživatele a studijní místa pro uživatele knihoven	31
8. Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání, pořádání seminářů a porad	32
9. Měření spokojenosti uživatelů knihovny	33
10. Statistické výkaznictví	33
SWOT analýza RF	33
Část IV. Závěr	36
Seznam zkratk a vysvětlení pojmů použitých v textu:	37

Část I. Úvod

Předkládaný materiál zpracovávající z dlouhodobého hlediska strategii rozvoje Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, příspěvkové organizace (dále SVK PK) a koncepci regionálních funkcí knihoven v Plzeňském kraji (dále koncepce RF) vychází především z Usnesení vlády České republiky ze dne 11. ledna 2012 o „Koncepci rozvoje knihoven v České republice na léta 2011 až 2015 včetně internetizace knihoven“ (dále Koncepce)¹.

Na krajské úrovni sleduje zejména „Program rozvoje Plzeňského kraje 2014+“ a „Koncepci rozvoje muzeí v Plzeňském kraji na léta 2012–2017“.

V širším kontextu vychází ze strategie „Státní kulturní politiky na léta 2009–2014“.²

Na základě tohoto koncepčního dokumentu vznikne, po jeho schválení, prováděcí projekt, který již bude řešit konkrétní odpovědnost, časový horizont, finanční náklady a následnou kontrolu v jednotlivých vytyčených oblastech.

Historie a současnost SVK PK

SVK PK shromažďuje, zpracovává a trvale uchovává domácí dokumenty se zvláštním zřetelem na regionální dokumenty, systematicky buduje univerzální český i cizojazyčný fond vědecké, odborné, populárně naučné i krásné literatury a speciálních informačních pramenů. Rozsah doplňování metodou konspektu je ovlivněn právními normami, finančními možnostmi knihovny a státoprávním uspořádáním, které v průběhu historického vývoje doznalo několika změn. Knihovní fondy získává prostřednictvím povinného výtisku³, koupě, darů a domácí a zahraniční výměny.

Krajská knihovna plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji a je metodickým centrem pro téměř 500 knihoven v Plzeňském kraji.

Fondy Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje vznikaly od 70. let 19. století. Počátek jejich budování souvisí se vznikem Knihovny městského historického muzea v Plzni v roce 1878, jejíž fondy převzala SVK PK v roce 1950 jako Státní studijní knihovna v Plzni s 9 zaměstnanci a knihovním fondem v počtu 134 000 knihovních dokumentů. V roce 1954 byl změněn její název na Státní vědecká knihovna v Plzni. V té době zaměstnávala 18 přepočtených pracovníků a knihovní fond dosáhl počtu cca 205 000 knihovních jednotek. V roce 1961 je knihovna delimitována pod nově vzniklý Krajský

¹ Usnesení v oddíle III.: „doporučuje hejtmanům, primátorovi hlavního města Prahy, primátorům statutárních měst a starostům obcí a dalším členům zastupitelských orgánů krajů a obcí, představitelům Asociace krajů a Svazu měst a obcí České republiky, aby se seznámili s Koncepcí a využili ji při zpracování dokumentů a naplňování záměrů v péči o rozvoj knihoven v jejich působnosti.“

² Výčet, i když ne vyčerpávající, navazující legislativy, metodických, koncepčních nebo rozvojových dokumentů je uveden dále v oddíle Legislativní rámec

³ Paragraf 3 Zákona č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích stanovil vydavateli povinnost odevzdat 1 regionální povinný výtisk místně příslušné SVK podle sídla vydavatele. Zákon č. 310/2002 Sb., č. 320/2002 Sb. o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončováním činnosti okresních úřadů (část 22 Změna zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, čl. XXII) a prováděcí vyhláška MK ČR č. 156/2003 stanovila jako příjemce povinného výtisku Studijní a vědeckou knihovnu Plzeňského kraje pro vydavatele, kteří mají sídlo na území Plzeňského kraje, a nabídkovou povinnost pro všechny vydavatele mimo region. Získávání povinného výtisku periodických publikací řeší § 9 Zákona č. 46/2000 Sb. a jeho novela Zákon č. 302/2000 Sb., kde v §. 9, odst. 2, je uvedeno regionální omezení v případě mutací a prováděcí Vyhláška Ministerstva kultury č. 182/2001. Článek 1 Zákona č. 302/2000 stanoví vydavatelům povinnost zasílat bezplatně na svůj náklad každé vydání periodického tisku SVK PK.

národní výbor v Plzni se 47 přepočtenými pracovníky a fondem čítajícím cca 350 000 knihovních jednotek. Se zánikem krajů je v roce 1991 převedena pod Ministerstvo kultury České republiky. Počet pracovníků dosahuje čísla 82 a knihovní fond čítá cca 2 170 000 knihovních jednotek⁴. Se vznikem nových krajů v r. 2001 je knihovna delimitována zpět pod Plzeňský kraj s 84 pracovníky a 1 650 000 knihovními dokumenty. Název je změněn na Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje.

K 31.12.2013 bylo v SVK PK zaměstnáno 86 přepočtených pracovníků a stav knihovního fondu byl 1 901 542 knihovních dokumentů. V knihovně bylo registrováno 11 526 uživatelů a uskutečnilo se kolem 600 000 výpůjček.

Historie a současnost výkonu regionálních funkcí v Plzeňském kraji po roce 2000

Pojem regionální funkce (dále RF) je v knihovním zákoně definován jako: „...funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb“⁵.

Zjednodušeně se jedná o soubor určitých povinností knihoven, v jejichž rámci jednak krajská knihovna a další knihovny na základě smluvního vztahu poskytují odborné služby ostatním základním knihovnám v PK.

Historii výkonu regionálních funkcí po roce 2000, která směřuje až k současnému stavu RF, vyznačují mezníky v podobě Usnesení vlády ČR ze dne 8. 11. 2000 č. 1090, kde je schválen návrh zákona o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování (knihovní zákon). Tento zákon upravuje poskytování souboru veřejných informačních služeb označovaných jako regionální funkce. Druhým mezníkem je Usnesení vlády ČR ze dne 16. ledna 2002 č. 8 + P, které schvaluje program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven, přičemž výkon RF je financován státem. Třetí mezník vymezuje dobu od účinnosti zákona č.1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). Financování výkonu RF tak bylo počátkem roku 2005 převedeno na jednotlivé kraje.

Radou PK schvalovaná „Pravidla poskytování a čerpání finančních prostředků na výkon regionálních funkcí knihoven v Plzeňském kraji“ upravují nejen postavení knihoven v kraji a jejich vzájemné smluvní vztahy, ale hlavně, a to je důležité, podrobně stanoví i způsob rozpočítávání každoročně přidělených peněžních prostředků na knihovny z rozpočtu PK. Na základě Usnesení Zastupitelstva PK⁶ se následně schvaluje poskytnutí neinvestičních dotací obcím pro daný rok, které jsou účelově vázány na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v Plzeňském kraji.

⁴ Z fondu je v roce 1994 odepsáno 676 000 patentů států bývalého socialistického bloku. Vesměs se jedná o neúplné sbírky.

⁵ Knihovního zákon § 2 písm. h)

⁶ Aktuálně Usnesení Zastupitelstva PK č. 342/13 - Výkon RF knihoven v Plzeňském kraji na rok 2014 – poskytnutí neinvestičních dotací obcím

Legislativní rámec

Právní předpisy týkající se přímo činnosti knihoven

- Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen knihovní zákon);
- Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích
- Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů (část 22. Změna zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Čl. XXII)
- Vyhláška MK ČR č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb. (změněná vyhláškou č. 156/2003 Sb.)
- Vyhláška MK ČR č. 156/2003 Sb., kterou se mění vyhl. č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích
- 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- Vyhláška č. 88/2002 Sb., k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), (dále jen prováděcí vyhláška knihovního zákona)
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých zákonů (tiskový zákon)

Právní předpisy nepřímo navazující na činnost knihoven

- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
- Vyhláška č. 410/2009 Sb., která nahrazuje vyhlášku č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)
- Nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven
- 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Aktuální metodické, koncepční a rozvojové dokumenty na celostátní úrovni:

- Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2011 až 2015 včetně internetizace knihoven⁷
- Státní kulturní politika na léta 2009–2014 (resp. Státní kulturní politiky na léta 2013–2014 s výhledem na roky 2015–2020)
- Strategie digitalizace kulturního obsahu na léta 2013–2020
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky z roku 2005
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných

⁷

Usnesení vlády České republiky ze dne 11. ledna 2012 č. 28/2012.

knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřízenými
a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky

Aktuální metodické, koncepční a rozvojové dokumenty na krajské úrovni:

- Program rozvoje Plzeňského kraje 2014+⁸
- Koncepce rozvoje muzeí v Plzeňském kraji na léta 2012–2017⁹
- Pravidla poskytování a čerpání finančních prostředků na výkon regionálních funkcí knihoven v Plzeňském kraji¹⁰

Část II. Strategie rozvoje SVK PK v letech 2014–2020

Začlenění SVK PK do Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015

Strategie rozvoje SVK PK v letech 2014–2020 ve svém dlouhodobém horizontu vychází z Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2011 až 2015 včetně internetizace knihoven (dále jen Koncepce). V úvodu této Koncepce se praví, že knihovna:

- garantuje rovný přístup k informacím všem bez rozdílu jak prostřednictvím svých fondů a informačních zdrojů, tak i nabídkou veřejně přístupného internetu,
- je přirozenou infrastrukturou vzdělávacího systému v nejširším slova smyslu; jako centrum znalostí a informací podporuje formální vzdělání všech stupňů a má významnou úlohu v oblasti celoživotního vzdělávání a učení,
- se veškerou svou činností podílí na podpoře a rozvoji čtenářské a informační gramotnosti, mimořádný je její přínos ke gramotnosti funkční,
- plní funkci přístupového bodu ke znalostem, informacím, zajišťuje informační zdroje pro výzkum, vývoj a inovace i pro oblast kreativního průmyslu,
- je součástí systému, který umožňuje vzájemné sdílení služeb a efektivní využití informačních zdrojů při poskytování služeb uživatelům,
- plní důležitou úlohu jako paměťová instituce – dlouhodobě uchová a zpřístupňuje významnou část kulturního dědictví v psané, tištěné i digitální formě,
- se výrazně podílí na snížení dopadu digitální propasti (digital divide), který existuje mezi těmi, kteří mají, a těmi, kteří nemají přístup k informačním technologiím nebo jsou digitálně negramotní,
- nabízí příjemný a především neutrální prostor pro volnočasové aktivity, neziskovou kulturu, podporuje kulturní rozmanitost a kreativitu; přispívá k rozvoji duchovních, emocionálních, sociálních a jazykových dovedností dětí, pomáhá jim získat estetické cítění, posilovat zájem o literaturu, vědu a umění a stimulovat jejich kreativitu,
- podporuje komunitní aktivity a sociální integraci na regionální úrovni, zvyšuje pocit sounáležitosti s regionem.

⁸ Zejména v analytické části: 1.3.4. Kultura a v části strategické: Specifický cíl 2.3: Zlepšit kulturní zázemí a zvýšit kulturní aktivitu obyvatel; viz <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/1-navrh-dokumentu-program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-zpracovan>

⁹ Schválena Radou PK usnesením č.RPK/4926/11 ze dne 8. 12. 2011. Část III. oddíl 2.

¹⁰ Aktuálně Usnesení Rady PK č. 844/13.

Pro další potřeby jsou v Konceptci vymezeny oblasti s dílčími cíli:

- A. Digitalizace knihovných fondů, ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví
 - 1. Digitalizovat textové dokumenty a shromažďovat digitální dokumenty jako součást kulturního a vědeckého dědictví
 - 2. Vytvořit legislativní, organizační a technické předpoklady trvalého uchování a zpřístupnění publikovaných digitálních a digitalizovaných dokumentů jako důležité složky kulturního a vědeckého dědictví
 - 3. Optimalizovat systém povinného výtisku (dále jen PV) tištěných dokumentů a zavést systém povinného ukládání elektronických dokumentů (odpovídající dnešnímu PV); zajistit jejich pohotovost centrální zpracování a zpřístupnění, podporovat nástroje pro sdílenou katalogizaci
 - 4. Vytvořit podmínky pro zajištění rovného přístupu ke všem druhům publikovaných dokumentů pro účely vzdělávání, výzkumu, vývoje a zpřístupňování kulturního dědictví
 - 5. Zpracovat a realizovat koncepci trvalého uchování a zpřístupnění tradičních textových dokumentů—knihy, periodika, rukopisy, historické fondy, hudebniny
- B. Přístup k informačním zdrojům a službám knihoven
 - 6. Vytvořit jednotné rozhraní systému knihoven s cílem zprostředkování všech nabízených služeb z každé knihovny
 - 7. Zabezpečit efektivní dostupnost elektronických informačních zdrojů (dále jen EIZ) pro podporu VaVal po roce 2011
 - 8. Zabezpečit efektivní dostupnost EIZ pro širokou veřejnost
- C. Podpora vzdělávání a čtenářské gramotnosti
 - 9. Podporovat úlohu knihoven jako přirozených center rozvoje občanských komunit a jejich kreativity
 - 10. Zakotvit podporu zvyšování schopnosti efektivně užívat knihovny ve školských vzdělávacích programech a v koncepci celoživotního učení
 - 11. Propagovat četbu zejména u dětí a mládeže a aktivně podporovat čtenářskou gramotnost realizací aktivit zaměřených na práci s knihou
 - 12. Podporovat vytváření knihovných fondů. Zvýšit objem financování nákupu knihovných fondů v knihovnách ČR a vytvořit tak základní předpoklad pro zlepšení obsahu a kvality veřejných knihovnických a informačních služeb
- D. Rovný přístup ke službám knihoven
 - 13. Zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb, prosadit kritérium bezbariérovosti služeb knihoven jako kritérium hodnocení kvality služeb
 - 14. Podporovat knihovny jako garanta rovného přístupu k informačním zdrojům a síti internet
 - 15. Rozvíjet regionální funkce knihoven a formovat krajské systémy knihoven na principu spolupráce knihoven regionu s cílem dosáhnout poskytování standardizované úrovně VKIS¹¹ bez ohledu na velikost obce a lokalitu, v níž knihovna působí
- E. Kvalita, efektivita a marketing služeb knihoven
 - 16. Aktualizovat a zavést do praxe standardy kvality VKIS
 - 17. Zpracovat metodiku ekonomických výzkumů návratnosti investic v knihovnách

18. Podporovat šetření informačních potřeb obyvatel na národní a lokální úrovni a využívat je pro optimalizaci VKIS
19. Podporovat marketingové aktivity centrálních i lokálních služeb systému knihoven

F. Rozvoj lidských zdrojů

20. Zvyšovat kvalifikační úroveň pracovníků knihoven s cílem adaptovat je na rychle se měnící odborné nároky jejich profese
21. Intenzivněji využívat dobrovolníky v činnosti knihoven a systém veřejně prospěšných prací

Výše uvedených šest oblastí s dílčími cíli se stalo i rámcem pro předkládanou Strategii rozvoje SVK PK v letech 2014–2020 (dále jen Strategie).

V rámci vymezených oblastí je ve Strategii SVK PK vždy uveden cíl, jeho personální a finanční zajištění a detailní analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb jednotlivých oblastí. V závěru předloženého materiálu je pak uvedena celková hrubší SWOT analýza SVK PK.

A. Digitalizace knihovních fondů, ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví

Analýza současného stavu: SVK PK průběžně digitalizuje své fondy ohrožené rozpadem kyselého papíru v rámci grantových programů MK ČR VISK 6 a VISK 7. V rámci grantového programu Knihovna 21. století provádí ochranný restaurátorský průzkum, který mapuje fyzický stav ohrožených dokumentů a navrhuje postup restaurování. Základní restaurátorské práce provádí pracoviště restaurátorské dílny.

Ve fázi přípravy je rekonstrukce depozitáře Bušovice, která přinese optimalizaci klimatických podmínek pro uložené dokumenty. Zároveň je vypracována studie proveditelnosti na rekonstrukci půdních prostor hlavní budovy SVK PK, čímž dojde k navýšení celkové kapacity depozitářů.

Revize rezervních fondů a rekatalogizace knihovních fondů v rámci projektů z grantového programu VISK 5 zpřístupňuje dosud nezpracované dokumenty uživatelům SVK PK v elektronickém katalogu.

Cíle: v této oblasti se střetává několik úkolů, které bude SVK PK řešit v následujícím období. V roce 2014 bude implementován Systém Kramerius 4 pro zpřístupnění digitalizovaných dokumentů z programů IOP Výzva 08 Technologická centra krajů, VISK 7¹², Finančního mechanismu EHP/Norska (Norské fondy) a dalších.

V témže roce se předpokládá řešení Digitalizačního centra Plzeňského kraje (dále DC PK), kde se SVK PK bude podílet materiálním (poskytnutí prostoru pro DC PK) a personálním zabezpečením projektu a předpokládána je i konzultační činnost zejména při digitalizaci knihovních dokumentů. Preference SVK PK je v digitalizaci dokumentů ohrožených rozpadem kyselého papíru.

¹² Dotační programy Ministerstva kultury ČR – Veřejné informační služby knihoven. Celkem je devět programů.

V návaznosti na rostoucí objem dat je potřeba do budoucna řešit i jejich dlouhodobé uchování (LTP – long-term preservation) za využití úložišť ICT Plzeňského kraje, vybudovaných jako součást projektu Digitalizačního centra PK, nebo vlastních úložišť SVK PK (případně ve spolupráci se Západočeským muzeem v Plzni (ZČM)).

Do budoucna je nutné počítat s ukládáním a dlouhodobou ochranou e-books a e-PV¹³, ať už po digitalizaci knihovních dokumentů nebo dodaných jako e-born dokument¹⁴.

Vhodná volba vyhledávacího systému nové generace (tzv. discovery systémy) umožní do budoucna přístup z přívětivého rozhraní do databází SVK PK, potažmo do jiných kulturních institucí Plzeňského kraje. V následujících letech se SVK PK rozhodne pro zprovoznění open-source nebo closed-source verze¹⁵. Příležitost se naskýtá v rámci řešení Centrálního portálu knihoven (dále CPK) nebo DC PK.

V oblasti ochrany kulturního dědictví bude SVK PK pokračovat v průzkumu fyzického stavu fondů, spolupracovat v oblasti mikrobiologických zkoušek a měření pH, stavu usní a pergamenů s NA a NK ČR a provádět průběžné ambulantní opravy historických fondů. SVK PK i nadále plánuje nejohroženější a nejcennější fondy (rukopisy, unikátní tisky) restaurovat a digitalizovat z dotačních programů MK ČR a jiných zdrojů, případně využít DC PK. V souvislosti s tím bude zřejmě třeba personálně posílit a materiálně dovybavit restaurátorského pracoviště.

Nedílnou součástí oblasti uchovávání kulturního dědictví jsou depozitáře splňující aktuální požadavky na ochranu knihovního fondu. V souvislosti s akvizicí knihovních dokumentů je potřeba zajistit i odpovídající skladové prostory. SVK PK chystá v letech 2014–16 adaptaci půdních prostorů hlavní budovy na depozitáře, což spolu s rekonstrukcí depozitáře Bušovice, zajistí dostatek skladovací kapacity na dalších cca 20 let.

Zajistí: systémový knihovník, pracovníci IT, pracovníci digitalizačního centra, pracoviště historických fondů, restaurátorská dílna, oddělení ochrany a expedice knihovního fondu, externí pracovníci

Finanční zajištění: Norské fondy a fondy Evropského hospodářského prostoru, provozní příspěvek zřizovatele SVK PK, dotační programy MK ČR, MŠMT ČR, jiné dotace

SWOT analýza - oblast A

silné stránky:

- know-how
- odborní pracovníci při spouštění projektu
- připravenost IT
- kontinuita ochrany knihovního fondu
- rozsáhlé investice do nových depozitářů v předchozím období
- vypracované studie na vybudování dostatečné skladové kapacity - zajištění kapacity depozitářů na cca 20 let

slabé stránky:

- chybějící vyhledávací systém nové generace

¹³ Povinný výtisk elektronických síťově dostupných dokumentů.

¹⁴ Dokumenty publikované pouze v elektronické podobě.

¹⁵ Vyhledávací systém podobný prostředí Google vyhledávače. Příkladem open-source je aplikace Vufind. Program Primo, Summon, Ebsco Discovery Service a další představují closed-source řešení.

- nedostatek financí na digitalizaci formou outsourcingu (při neexistenci DC PK)
- rozpad kyselého papíru dokumentů a neuchování jejich digitálních kopií
- početní nedostatek odborných pracovníků
- nedostatečná datová úložiště pro výstupy z Digitalizačního centra PK na úrovni SVK PK

příležitosti:

- řešení v rámci Koncepce muzeí a galerií - vybudování Digitalizačního centra PK
- digitalizace ohrožených fondů na úrovni kraje - rozšíření přístupu k regionálním informacím pro širokou veřejnost, dle platného autorského zákona
- digitalizace ohrožených fondů díky dotačním programům státu (VISK 6, 7), EU (IOP) a další
- zavedení povinnosti e-PV
- spolupráce s majiteli autorských práv - získání licencí ke zpřístupnění regionálního digitálního/digitalizovaného obsahu
- projekt CPK poslouží jako vyhledávací systém nad integrovaným obsahem
- úložiště dat ICT PK s LTP - funkční, stabilní a dlouhodobě udržitelná LTP na úrovni kraje

hrozby:

- nevyřešený problém e-PV
- nevybudování Digitalizačního centra PK
- nedostatek financí v rozpočtu pro udržitelnost Digitalizačního centra PK
- nedostatečná novela AZ směrem ke kolektivním licencím, osiřelým dílům, dílům již nedostupným na trhu, zpřístupňování e-dokumentů
- Národní digitální knihovna¹⁶ nebude přijímat výstupy krajských digitalizací
- neexistence úložiště s LTP na úrovni PK
- změny formátů pro ukládání dokumentů
- další omezení PV
- nepřívětivost externích elektronických služeb odradí klienty

B. Přístup k informačním zdrojům a službám knihoven

Analýza současného stavu: V říjnu 2013 byl spuštěn EZproxy server, který umožňuje vzdálený přístup do licencovaných elektronických zdrojů všem registrovaným uživatelům s ročním průkazem. SVK PK účastí v konsorciích SCI-INFO a STMFull (v rámci OP VaVPI)zajistila kontinuitu databází EBSCO a ProQuest na další období. U databáze ProQuest si ještě hradí rozšíření PQ Central.

SVK PK je jednou z knihoven, jež se podílí na přípravě Centrálního portálu knihoven, který umožní přístup do systému knihoven z jednoho rozhraní.

¹⁶

Národní digitální knihovna je souhrn aktivit, které provozuje Národní knihovna ČR spolu s partnerskými institucemi směřující k digitalizaci a zpřístupnění národního knihovního bohatství.

Oddělení zahraničních knihoven (OZK) poskytuje informační zdroje a materiály k jazykovým zkouškám, ve spolupráci s British Council je administrátorem Cambridgeských zkoušek. Německá a Rakouská knihovna velmi úzce spolupracují s KNJ FPE ZČU a jejich zahraničními lektory. Velmi populární jsou takto připravené pravidelné „Stammtische“ a občasné „Kino v knihovně“ s projekcí německých nebo rakouských filmů.

Cíle: hlavním úkolem pro SVK PK v této oblasti je zajištění dostupnosti kvalitních elektronických informačních zdrojů (EIZ), a to formou vzdáleného přístupu a v co nejširší nabídce. Pro léta 2013–2019 se SVK PK v rámci Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (VaVpl)–prioritní osa 3, výzva 4.3. „Vybavení odborných vědeckých a oborových knihoven“ zapojilo do konsorcií s cílem zajistit přístupy do databází ProQuest STM Package od fy ProQuest a Academic Search Complete od fy Ebsco. V letech 2013–2017 je SVK PK zapojena do projektu Národní knihovny České republiky LR 1308¹⁷, díky kterému realizuje přístup do databáze Business Source Complete od fy Ebsco. V letech 2014–2017 je SVK PK účastnicí projektu Národní technické knihovny LR 1301¹⁸, jehož cílem je zajistit přístup do databází ScienceDirect, Scopus (Elsevier) a SpringerLINK (Springer). Každým rokem také SVK PK hradí upgrade ProQuest STM Package na ProQuest Central. Tímto způsobem chce SVK PK v letech 2013–2017 přistoupit k nákupu rozšíření uvedených databází na verze, které byly dostupné pro uživatele SVK PK v letech 2001–2012. SVK PK hodlá nadále rozšiřovat nabídku vlastních regionálních databází ANL – analytický rozpis periodik (databáze článků z regionálních periodik) a REOS – regionální osobnosti (Západočeského kraje).

SVK PK se podílí i na přípravě Centrálního portálu českých knihoven, který by zajišťoval přístup do celého systému knihoven, a to v pracovní skupině pro centrální portál¹⁹ a pro informační zdroje pro CPK. Dále je SVK PK zapojena ve skupině pro zabezpečení efektivní dostupnosti EIZ pro širokou veřejnost²⁰.

SVK PK je jednou z pilotních knihoven, ve které by měla proběhnout integrace s plánovaným Centrálním portálem knihoven. Cíle a úkoly jsou v Projektovém záměru CPK specifikovány takto:

portál nabídne komplexní nabídku informací nejen o existenci zdrojů, ale i o jejich dostupnosti. Klient získá jak informaci o dostupnosti primárních dokumentů (tištěných i elektronických) zdarma v nejbližších knihovnách, tak o možnosti získat je za poplatek z pohodlí domova. Systém jednotných uživatelských identit umožní klientům registrovat/přihlašovat se do všech knihoven prostřednictvím jediné identity a prostřednictvím CPK využívat služby i zdroje celé sítě knihoven. Využití online plateb pro poskytované knihovnické služby omezí nutnost fyzické návštěvy knihoven kvůli administrativním úkonům. Pro knihovny bude k dispozici nové rozhraní integrující jejich vlastní katalog a zdroje se širokým spektrem dalších zdrojů. Pro odborné knihovny je významná integrace s předplacenými zahraničními odbornými zdroji, zahraničními katalogy a databázemi.

Cílem CPK vytvoření jednotného rozhraní systému knihoven s těmito dílčími aktivitami:

1. Vytvořit silný portál jako základní stavební kámen pro zajištění přístupu do celého systému knihoven.
2. Vytvořit systém sdílení uživatelských identit (využití federativní autentizace)

¹⁷ LR 1308 "Národní knihovna ČR – rozvoj informační infrastruktury VaVal pro humanitní obory"

¹⁸ LR 1301 "Efektivní zpřístupnění multioborových licencovaných EIZ, páteře informační infrastruktury výzkumu a vzdělávání"

¹⁹ V rámci realizace Koncepce rozvoje knihoven České republiky na léta 2011 až 2015 – priorita č. 6 Vytvoření jednotného rozhraní systému knihoven s cílem zprostředkování všech nabízených služeb z každé knihovny, více viz <http://www.knihovny.cz>

²⁰ V rámci realizace Koncepce ... – priorita č. 8, více viz <https://sites.google.com/a/mzk.cz/koncepceviz>

3. Využít dostupné systémy on-line plateb pro poskytované knihovnické služby.
4. Zajistit koordinovaný přístup knihoven a jejich prostřednictvím uživatelů k informačním zdrojům nabízeným systémem knihoven.
5. Optimalizovat systém meziknihovnických výpůjčních služeb a dodávání dokumentů s důrazem na rychlost, pohotovost, spolehlivost a efektivní využití informačních zdrojů.
6. Vytvořit podmínky k tomu, aby každá knihovna působila jako rozhraní pro vstup do celého systému knihoven a každý knihovník byl schopen poskytnout komplexní službu.
7. Zajistit součinnost s evropskou digitální knihovnou Europeana²¹.

Knihovny zapojené do pilotního projektu praktickým způsobem ověří parametry připravenosti pro zapojení do Centrálního portálu knihoven. V roce 2014 se SVK PK zaměří na technologie umožňující poskytování vlastních bibliografických a exemplářových dat jiným stranám (souborným katalogům, CPK a dalším projektům²²). V dalších letech se SVK PK soustředí na technologie, které jí zajistí možnost poskytovat službu jednotného přihlašování.

Zajistí: systémový knihovník, vedoucí služeb, prezenční služby, pracovníci IT, externí pracovníci

Finanční zajištění: provozní příspěvek zřizovatele SVK PK, dotační programy MKČR, MŠMT, jiné dotace

SWOT analýza–oblast B

silné stránky:

- kvalitní konzervační fond a regionální fond
- budování specializovaných bibliografických a faktografických bází o regionu - dlouhodobá tradice v bibliografické činnosti
- aktivní využívání informačních technologií při poskytování VKIS
- uspokojivá nabídka pro naše uživatele
- web SVK PK (24/7)
- možnost dokoupit rozšíření databází o humanitní obory z rozpočtu SVK PK
- rozvoj stávajících regionálních bází, zakládání nových

slabé stránky:

- nedostatečné možnosti efektivního zpřístupňování EIZ z důvodu rozhraní webu SVK PK
- stávající administrace SVK PK
- neexistence integrace služeb všech veřejně přístupných knihoven / paměťových institucí na úrovni kraje
- útlum aktivit regionální bibliografie vlivem nedostatečného personálního zajištění

²¹ STOKLASOVÁ, Bohdana a LHOTÁK a kol. Martin. *KNIHOVNY. CZ - Centrální portál českých knihoven. Projektový záměr : verze 1.1, 2012_09_10*. [Praha]: 10.09.2012. Dostupné také na WWW: <http://www.knihovny.cz/dokumenty/test/Projektovyzamer1/Index.htm>.

²² <http://www.historickefondy.cz>, <https://www.narodnifonoteka.cz>

příležitosti:

- financování EIZ z rozpočtu PK, ČR, EU apod.
- chápání krajské knihovny jako součást VaVpl
- nová koncepce pro financování EIZ na úrovni státu
- nástroje a služby efektivního zpřístupňování EIZ
- Centrální portál českých knihoven
- Centrální portál pro služby paměťových institucí Plzeňského kraje

hrozby:

- nedostatečná kontinuita financování EIZ na úrovni státu do budoucna
- v konsorciích došlo k ořezání nabídky databází
- konkurence komerčních poskytovatelů služeb - e-knihy
- tlak majitelů autorských práv na další omezování služeb knihoven
- nenalezení modelu financování EIZ v ČR do budoucna²³
- krajské knihovny nebudou dále začleňovány do VaVpl
- Centrální portál českých knihoven nebude realizován
- přerušení kontinuity v dostupnosti EIZ v důsledku nedostatku finančních prostředků poskytovaných zřizovatelem

C. Podpora vzdělávání a čtenářské gramotnosti

Analýza současného stavu: SVK PK se zapojila do projektu Rozečti se!, který po absolvování kurzu umožní rychlejší čtení a pochopení čteného textu. Plánuje se účastnit i dalšího projektu na podporu čtenářských a numerických kompetencí, vybraní pracovníci budou proškoleni a sami se stanou dalšími školiteli zájemců z řad veřejnosti. SVK PK v současnosti uvažuje o spuštění e-learningu.

Na podporu dětského čtenářství je též zaměřena mezinárodní akce Noc s Andersenem, již se tradičně účastní Anglická knihovna. Jednotlivá pracoviště OZK připravují ve spolupráci se svými zahraničními partnery autorská čtení a další kulturní a vzdělávací akce. Oddělení prezenčních služeb (OPS) a OZK zajišťují exkurze pro 2. stupeň ZŠ a SŠ, případně pro skupiny studentů VŠ.

Oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví (OVOK) se dlouhodobě podílí na organizaci vzdělávání pro zaměstnance SVK PK i ostatní pracovníky knihoven, spolupracuje s řadou externích lektorů i školitelů z řad SVK PK. Ke zkvalitnění nabídky přispěla obnova HW a SW ve výukovém centru SVK PK, realizovaná v roce 2013.

SVK PK se snaží zachovat kontinuitu v budování knihovního fondu, především regionálních dokumentů. Sleduje a získává současnou produkci regionálních dokumentů a doplňuje je též zpětně, provádí urgence povinných výtisků. V rámci možností doplňuje SVK PK též dokumenty na podporu jazykových a národnostních menšin. Regionální specialista v Oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu (ODZKF) průběžně sleduje regionální produkci, snaží se zpětně doplňovat chybějící PV.

²³

Návrh Národní technické knihovny "Návrh implementace jednotného systému pro nákup EIZ: Zabezpečení efektivní dostupnosti elektronických informačních zdrojů", více viz <http://repozitar.techlib.cz/record/646?ln=cs>

Cíle: SVK PK bude i do budoucna pokračovat s podporou vzdělávacích programů pro zaměstnance SVK PK, knihovny Plzeňského kraje, ale i veřejnost. Vzdělávací programy budou směřovány na oblasti digitalizace, rozvoje informační gramotnosti, využití EIZ, jazykové dovednosti, elektronické služby knihoven. Podpora vzdělávání se odráží i v praxi oborově zaměřených studentů středních a vysokých škol. Významným pomocníkem pro jazykové vzdělávání je Oddělení zahraničních knihoven (OZK) sídlící v Evropském domě na náměstí Republiky, které zprostředkovává knihovnické, informační, referenční a poradenské služby pro zájemce o anglický a německý jazyk. SVK PK uvažuje o rozšíření ještě o francouzskou a španělskou sekci²⁴.

Svémi službami naplňuje SVK PK požadavek na komunitní a informační centrum města, potažmo kraje a je potřeba tuto možnost více propagovat. Programy pro střední školy slouží k rozšíření povědomí o činnosti a přístupnosti SVK PK. Vedlejší aktivity SVK PK se vedle tradičních výstav zaměřených na knižní kulturu soustředí na mezioborové konference a pravidelné přednášky pro veřejnost zaměřené na knižní kulturu, literaturu a schopnosti porozumění textu.

V letech 2014–15 bude zrekonstruována tzv. Smetanova síň v 2. NP, sloužící k pořádání konferencí nebo reprezentativních akcí. Její modernizace zlepší podmínky pro využití tohoto jedinečného prostoru díky zapojení moderních technologií.

Ze svého rozpočtu hodlá SVK PK vyčlenit každoročně maximum možné na nákup knihovních fondů (včetně historického fondu) v souladu s platným konspektem SVK PK.

Zajistí: oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví, oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu, prezenční služby, absenční služby, sekretariát ředitele, oddělení ochrany a expedice knihovního fondu, pracoviště historických fondů, pracoviště revize a retrokonverze, oddělení ekonomiky a majetku, externí pracovníci

Finanční zajištění: provozní příspěvek zřizovatele SVK PK, dotační programy MKČR, MŠMT, jiné dotace

SWOT analýza–oblast C

silné stránky:

- bohatý knihovní fond
- vysoká úroveň standardizace procesů zpracování a zpřístupnění knihovních fondů
- dlouholetá praxe a přehled o oboru
- kvalitní informační zázemí a metodická pomoc
- schopnost zpracovat a realizovat grantové projekty
- komunikativnost a organizační schopnosti
- zázemí pro vzdělávací akce
- stabilní rozpočet za posledních několik let
- spolehliví dodavatelé s vysokými rabaty
- vazby na regionální vydavatele a knihkupce
- tradice kvalitních katalogizačních záznamů
- pravidelné zasílání záznamů do souborného katalogu

- navrhování národních autorit jmenných i věcných, práce v celostátních pracovních skupinách pro jmenovou a věcnou katalogizaci podpora z VISK5 a VISK9
- pravidelná nabídka vzdělávacích programů i pro veřejnost
- podpora vzdělávání i v rámci výkonu regionálních funkcí
- podpora aktivit zaměřených na práci s knihou a textem

slabé stránky:

- nezajištění kvalitního lektorského zázemí pro vzdělávací aktivity z finančního hlediska
- vzdělávání není směřováno na veřejnost (senioři, nezaměstnaní, rodiče na RD)
- slabá propagace existujících programů
- nelze nakupovat vše u dodavatelů s vysokými rabaty
- zpomalování nákupu schvalovacím procesem nákupní komise
- neúplnost shromažďování povinných výtisků v minulých letech
- nejistota, nedostatek motivace, nezájem o vzdělávání
- nedostatečné PR
- ztráta prestiže díky nekvalitním záznamům při nedostatečné kvalifikaci pracovníků

příležitosti:

- spojení s jinými institucemi nejen v Plzni
- značka Evropského domu na náměstí Republiky
- hledání nových dodavatelů a získání vyšších rabatů
- fundraising / osvícení mecenáši
- Centrální portál knihoven jako jednotné brány do všech knihoven v ČR

hrozby:

- pouze regionální PV
- snižuje se úroveň naplňování standardu VKIS
- nedostatečná legislativa reflektující práci dobrovolníků
- zrušení PV pro krajské knihovny
- nedodržování oznamovací povinnosti vydavateli
- snížení dotace zřizovatele
- zvyšování DPH na knihy a další dokumenty
- požadavky spojené s plněním zákona č. 298/1990 Sb. o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého
- legislativní změny související s tvorbou investičního fondu
- nákup e-dokumentů – omezující licenční smlouvy
- nařízení nakupovat fond prostřednictvím veřejné zakázky

D. Rovný přístup ke službám knihoven

Analýza současného stavu: Všechny provozovatele SVK PK mají bezbariérový přístup. V roce 2013 se SVK PK zapojila i do mezinárodního projektu EUOKLÍČ. SVK PK provozuje Knihovnu pro nevidomé, jejímž uživatelům zasílá objednané dokumenty zdarma poštou. Pracoviště volného výběru a Německé knihovny jsou vybaveny dětským koutkem pro rodiče s dětmi, v OZK jsou k dispozici též cizojazyčná literatura pro děti a mládež.

Sobotní otevírací doba umožňuje návštěvu knihovny i uživatelům, kteří jsou v průběhu pracovního týdne mimo Plzeň a přilehlé okolí. Mimo otevírací dobu je možné knihy vracet do některého z 5 biblioboxů ve městě provozovaných ve spolupráci s Knihovnou ZČU.

SVK PK poskytuje všem svým registrovaným uživatelům přístup na internet, ať již na pevných PC nebo prostřednictvím sítě WiFi na vlastních zařízeních. Pracovníci služeb se účastní jazykových kurzů, aby byli schopni komunikovat i se zahraničními uživateli SVK PK.

SVK PK je jako krajská knihovna pověřena odborným dohledem nad výkonem RF a zpracováním metodických pokynů. OVOK zároveň provádí kontrolu čerpání dotace na výkon RF, uzavírá smlouvy o pověření výkonem RF, zajišťuje vzdělávání knihovníků, případně jedná se zřizovateli jednotlivých knihoven a vysvětluje jim důležitost knihovny na úrovni života v obci.

Cíle: SVK PK je garantem rovného přístupu k informacím a vzdělávání, její služby jsou poskytovány rovným způsobem všem bez rozdílu. Do roku 2015 je úkolem SVK PK zajištění rovného přístupu v souladu s legislativou ČR.

Ve dlouhodobém plánu je potřeba počítat s koncepcí dalšího rozvoje regionálních funkcí (RF)²⁵. Zajištění finančních prostředků leží na Plzeňském kraji, na SVK PK leží zajištění propagace a zefektivnění RF.

SVK PK hodlá provést rekonstrukci 1. NP, kde je potřeba modernizovat pracoviště oddělení prezenčních služeb (speciální studovny a regionální bibliografie) a vytvořit ve speciální studovně přívětivé prostředí pro uživatele služeb knihovny.

Z důvodu stoupajících nároků na využití ICT je nutné provést renovaci ve všeobecné studovně. Z téhož důvodu rozšíří SVK PK počet pracovních stanic s přístupem na internet s cílem snížení dopadu digitální propasti.

SVK PK zavedla v roce 2012 pravidelnou sobotní otevírací dobu, toto zlepšení v rámci standardizovaných veřejných služeb bude mít zájem udržet i nadále.

Oddělení zahraničních knihoven se bude zapojovat svými aktivitami do projektu EHMK 2015. V rámci tohoto napojení se předpokládá užší spolupráce s institucemi British Council, Goethe Institut, Rakouským kulturním fórem, případně s Alliance Française de Plzeň nebo s Centrem španělské kultury a vzdělávání.

Z důvodu poskytování lepší dostupnosti služeb a knihoven by se měla následujícím obdobím vytvořit těsnější spolupráce s ostatními knihovnami v Plzni (Knihovna města Plzně, Knihovna Západočeské univerzity v Plzni, Knihovna ZČM, Knihovna Západočeské galerie v Plzni).

V letech 2014–15 hodlá SVK PK provést modernizaci knihovny pro nevidomé, zde je nutné zajistit spolupráci s Magistrátem města Plzně.

²⁵ Podrobněji je rozpracováno v části III. tohoto dokumentu.

Vzhledem ke stoupajícímu počtu zahraničních studentů jako klientů SVK PK bude nutné zajistit jazykovou připravenost všech pracovníků pracujících ve službách.

SVK PK do budoucna více zohlední ženy i muže na rodičovské dovolené, pro které je zapotřebí zajistit například místo pro kočárky či vhodné přebalovací pulty. SVK PK pořádá pravidelná setkání seniorů / bývalých zaměstnanců SVK PK a bude v rámci oddělení OVOK a pracoviště PR hledat další programy a aktivity pro seniory.

Zajistí: absenční a prezenční oddělení, oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví, oddělení zahraničních knihoven, knihovna pro nevidomé, propagace a marketing, pracovníci IT, externí pracovníci, Plzeň 2015, Plzeňský kraj

Finanční zajištění: provozní příspěvek zřizovatele SVK PK, Magistrát města Plzně, projekt Plzeň 2015, dotační programy MKČR, MŠMT, jiné dotace

SWOT analýza–oblast D

silné stránky:

- dlouholetá praxe a přehled o oboru
- bohatý knihovní fond
- elektronické informační zdroje
- kvalitní informační zázemí a metodická pomoc
- komunikativnost a vstřícný přístup zaměstnanců k uživatelům
- otevírací doba i v sobotu
- bezbariérový přístup v hlavní budově
- biblioboxy pro vrácení knih i v době uzavření knihovny (24/7)
- poloha poboček v centru
- dobrá přístupnost knihovny pro nevidomé

slabé stránky:

- problém s dlouhodobým plánováním RF z důvodu finančního zajištění
- knihovna pro nevidomé sídlí v majetku Magistrátu města Plzně
- nemožnost parkování u hlavní budovy SVK PK a oddělení zahraničních knihoven
- nedostatečná jazyková připravenost zaměstnanců služeb
- propagace služeb SVK PK
- propagace SVK PK včetně webových stránek
- chybějící bezbariérový přístup do OZK

příležitosti:

- rekonstrukce a modernizace pracovišť OPS a knihovny pro nevidomé
- vzrůstající zájem veřejnosti o lokální události, kulturu apod.
- užší spolupráce s ostatními knihovnami v Plzni
- propagace RF (medializace výkonu RF, soutěže na úrovni obsluhovaných knihoven)
- navázání spolupráce s obcemi při zajištění RF
- vyhlášené programy zaměřené na jazykové vzdělávání knihovníků
- fundraising

hrozby:

- snižující se úroveň naplňování standardu VKIS u RF
- nejistota, nedostatek motivace u výkonu RF
- nedostatečné PR u RF
- nedostatečná komunikace mezi knihovnami a obcemi

E. Kvalita, efektivita a marketing služeb knihoven

Analýza současného stavu: K podpoře marketingu služeb SVK PK jistě přispěje nový firemní vizuál, jež v těchto dnech postupně začíná být aplikován. Ovšem nejlepší reklamou nadále zůstávají ochota a vstřícnost personálu, jeho kompetence. Zaměstnanci SVK PK jsou průběžně seznamováni s novinkami a aktualizacemi AKS Aleph 500, vzdělávají se v komunikačních a jazykových dovednostech, schopnostech zvládat zátěžové a konfliktní situace asertivně a s nadhledem.

Ke zvýšení kvality poskytovaných služeb přispělo spuštění EZproxy serveru, který umožňuje vzdálený přístup do licencovaných elektronických zdrojů.

SVK PK průběžně zjišťuje potřeby čtenářů a jejich požadavky na kvalitu služeb různými anketami a dotazníky. Rovněž umožňuje veřejnosti navrhnout tituly, které by měla SVK PK zakoupit do svého fondu. Veřejnost se může na SVK PK obracet též prostřednictvím služby Ptejte se knihovny.

V roce 2011 byly navýšeny sledované indikátory standardu VKIS. Oddělení OVOK ve dvouletých intervalech sleduje a vyhodnocuje stav naplňování jednotlivých kapitol standardu. Výsledky a následná opatření jsou předmětem jednání koordinačních porad zástupců pověřených knihoven Plzeňského kraje.

Cíle: v této oblasti je potřeba zvažovat standardy veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS) poskytovaných knihovnou uvedené v Metodickém pokynu Ministerstva kultury²⁶.

Zefektivnění služeb bude bráno v potaz u již výše zmiňovaných rekonstrukcí 1. NP. V rámci podpory marketingových aktivit dojde k vytvoření jednotného firemního vizuálu SVK PK a vytvoření nových webových stránek s možností vzdáleného přístupu do databází SVK PK. K prezentačním účelům bude zřízen i prodej drobných reklamních předmětů.

V následujících letech dojde k posílení propagace služeb a činnosti SVK PK za využití nejen tradičních médií, ale i nových informačních kanálů. Využití stránek SVK PK se plánuje i pro výkon RF a dalších metodických činností.

Stránky poslouží pro zajištění partnerských programů a jiné projekty. Posílení propagace v rámci spolupráce s ostatními institucemi v Plzni a Plzeňském kraji. Smluvní zajištění spolupráce s Plzní 2015 Evropským hlavním městem kultury (dále EHMK)

V rámci zkvalitnění prostředí služeb pro své uživatele plánuje SVK PK otevření kavárny.

SVK PK hodlá zavést pravidelná dotazníková šetření o poskytování VKIS, návratnosti investic a bude zapojena i nadále do projektu Benchmarking knihoven.

²⁶

Metodický pokyn stanovuje základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi a kraji na území ČR, zapsané v evidenci knihoven Ministerstva kultury. Všechna ustanovení tohoto metodického pokynu mají povahu doporučení, pokud nejsou totožná s ustanoveními knihovního zákona a/nebo vyhlášky.

Zajistí: náměstek ředitele pro hlavní činnost, oddělení absenčních a prezenčních služeb, oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví, sekretariát ředitel, propagace a marketing, systémový knihovník, pracovníci IT, externí pracovníci

Finanční zajištění: provozní příspěvek zřizovatele SVK PK, dotační programy MKČR, MŠMT, jiné dotace

SWOT analýza–oblast E

silné stránky:

- standardizované služby VKIS
- komunikativnost a organizační schopnosti pracovníků
- schopnost zpracovat a realizovat grantové projekty
- dostatečné zázemí
- vlastní server (24/7)
- nová firemní identita
- propagace služeb SVK PK přístupných pro širokou veřejnost, nejen pro studenty a odborníky

slabé stránky:

- marketingové postupy doposud opomíjeny
- webové stránky SVK PK
- využití tradičních i nových postupů propagace
- činnost SVK PK není podstatná pro silné mecenáše
- neochota ke změnám

příležitosti:

- aktualizace standardů VKIS knihoven ČR
- využívat vícezdrojové financování
- využití sociálních sítí
- výchova stálých uživatelů od středních škol
- smluvní zajištění spolupráce u nových nebo stávajících partnerů
- zapojení se do celorepublikových aktivit knihoven ČR
- akce SVK PK budou zpracovány do projektu Plzeň EHMK 2015

hrozby:

- snížení úrovně v naplňování standardu VKIS
- ztráta klientů v konkurenci internetu
- nedostatek financí při snížení příspěvku od PK
- rostoucí nezájem veřejnosti o vzdělání

F. Rozvoj lidských zdrojů

Analýza současného stavu: OVOK pravidelně zajišťuje vzdělávání pro zaměstnance SVK PK i ostatní knihovníky v PK také díky projektu z grantového programu VISK 2 v rozsahu min. 60 hodin/rok. V rámci projektu probíhají kurzy ECDL, ICT

gramotnosti a další dle požadavků ze strany knihoven (počítačová grafika, úprava digitální fotografie, možnosti počítačových sítí, vyhledávání v EIZ, Centrální portál knihoven aj.). V minulosti též SVK PK spolupracovala s Uníí zaměstnaneckých svazů, v rámci tohoto projektu navštěvovali zaměstnanci SVK PK jazykové kurzy, kurzy managementu aj. Knihovna též dlouhodobě spolupracuje se SKIP a pořádá další kulturně vzdělávací akce.

Ve spolupráci se SOŠ prof. Švejcara a FFI ZČU zajišťuje SVK PK odborné praxe studentů, poskytuje konzultace, informace a podklady pro závěrečné práce.

Cíle: SVK PK je v současné době z personálního hlediska poměrně optimalizovanou organizací, přesto je potřeba do budoucna počítat s navýšením úvazků pro přípravu nových zaměstnanců s patřičnou kvalifikací a předpoklady z důvodu odchodu některých pracovníků do důchodu. Stejně tak bude pracovníkům umožněno navazující vzdělávání pro zvýšení kvalifikace například i prostřednictvím e-learningových kurzů. Pro pracovníky SVK PK bude možné zajistit i stáže v jiných knihovnách u nás i v zahraničí.

Oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví se zaměřuje na zvyšování kvalifikace knihovníků v rámci Plzeňského kraje s využitím grantových prostředků programu ministerstva kultury VISK 2.

Nutné navýšení úvazků si vyžádá i očekávané vybudování DC PK. V souvislosti s tím bude zřejmě třeba personálně posílit a materiálně dovybavit i restaurátorské pracoviště, které by připravovalo dokumenty k digitalizaci a zároveň by sloužilo jako centrum pro poskytování akutních restaurátorských a konzervátorských zásahů dalším institucím.

Pro posílení knihovnické profese hodlá SVK PK i nadále zajišťovat odbornou praxi studentům oborově zaměřených středních a vysokých škol, poskytovat konzultace a potřebné podklady pro zpracování seminárních, ročníkových a absolventských prací zaměřených na problematiku oboru. Cílem SVK PK je podílet se na zpracování krajské koncepce celoživotního vzdělávání pro oblast knihovnictví s důrazem na požadavky praxe.

SVK PK bude do budoucna monitorovat odborné praxe studentů a činnost SOŠ prof. Švejcara a FFI ZČU s cílem vybrat z absolventů těchto škol vhodné kandidáty na jednotlivé pracovní pozice v SVK PK.

Zajistí: náměstek pro hlavní činnost, vedoucí všech oddělení, oddělení ekonomiky a majetku, oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví, pracovníci IT, externí pracovníci

Finanční zajištění: provozní příspěvek zřizovatele SVK PK, dotační programy MKČR, MŠMT, jiné dotace

SWOT analýza–oblast F

silné stránky:

- dlouholetá praxe a přehled o oboru
- schopnost zpracovat a realizovat grantové projekty
- komunikativnost a organizační schopnosti
- finanční motivace

slabé stránky:

- chybí rámcový plán vzdělávání a kariérní řád v SVK PK
- genderové složení
- věkové složení na některých pracovištích
- fluktuace odborných pracovníků

- nezáměr o další vzdělávání
- podcenění zacvičení nových pracovníků

příležitosti:

- vhodná nabídka externích kurzů pro další vzdělávání knihovníků
- podchycení studentů se zájmem o obor na partnerských školách
- možnosti průběžně si doplňovat a rozšiřovat znalosti formou kurzů, přednášek a e-learningu
- stáže v zahraničí
- příliv odborných pracovníků v souvislosti se vznikem DC PK

hrozby:

- nedostatečné legislativní zajištění dobrovolnické činnosti
- nedostatečné finanční ohodnocení oboru v ČR
- nedostatečná prestiž oboru v rámci ČR

Celková SWOT analýza SVK PK

silné stránky:

- dobré jméno a tradice SVK PK
- bohatý a kvalitní fond
- fundovaný personál, ochotný dále se vzdělávat
- kooperující oddělení
- výhodná pozice v centru
- stabilní zájem o poskytované služby
- využívání ICT (24/7)
- silná podpora zřizovatele
- standardy upravující služby
- využívání dotací
- vzdělávací programy
- bezbariérový přístup (vyjma OZK)
- branding SVK PK, výrazná a jednotná CI
- nabídka vzdělávání veřejnosti

slabé stránky:

- nejednotná podoba firemní identity
- slabé PR a marketing
- depozitáře mimo hlavní budovu
- gender problém
- obtížná měřitelnost výkonů u některých činností
- neochota se vzdělávat
- přijímání nových trendů
- neschopnost propagace SVK PK a jejích aktivit

příležitosti:

- výsadní postavení v kraji
- novela autorského zákona (AZ)

- digitalizace v rámci DC PK
- využití datových úložišť zřizovatele s LTP
- zapojení do programu EHMK Plzeň 2015
- spolupráce s dalšími institucemi v Plzni
- fundraising / osvětlení mecenáši
- nové informační potřeby uživatelů
- Plzeň - město univerzitní a firemní

hrozby:

- malá prestiž oboru v rámci ČR
- nereflexování trendu e-born publikací
- historická budova ve výpůjčce
- zrušení úplného PV neperiodických výtisků
- omezující AZ
- neexistence jednotné koncepce podpory EIZ na úrovni státu a nejistota ve financování, přerušení kontinuity v dostupnosti EIZ
- nedostatečné začlenění knihovny do systému školního i mimoškolního vzdělávání
- nedostatek financí na nákup fondu a poskytování služeb
- podcenění potřeby LTP - nedostatek financí pro uchování tradičních dokumentů / problém s růstem PV
- zrušení úplného PV periodik pro krajské knihovny
- úbytek čtenářů - najdou informace jinde a rychleji
- nedostatek vhodných pracovníků pro vysoce kvalifikované pozice z důvodu nezájmu o obor

Část III. Koncepce výkonu regionálních funkcí Plzeňského kraje na léta 2014–2020

Cíle předkládané koncepce výkonu regionálních funkcí v Plzeňském kraji na léta 2014 - 2020 jsou úzce spjaty s Koncepcí rozvoje knihoven v České republice na léta 2011 až 2015 včetně internetizace knihoven a dále vychází ze Standardu pro dobrou knihovnu.²⁷

Hlavním cílem je definovat a uvést do praxe podmínky pro komplexní služby knihoven. Podstatná pozornost je soustředěna na využití informačních a komunikačních technologií k optimalizaci služeb veřejnosti tak, aby kdokoliv nezávisle na tom, kde žije, měl k dispozici prostřednictvím své knihovny přístup ke všem zdrojům, informacím a službám, které nabízí systém knihoven ČR jako celek. Důležitou přidanou hodnotou je především možnost získávat informace a dokumenty on-line nezávisle na místě jejich uložení v konkrétní knihovně, a to kdykoliv a odkudkoliv. Pozornost bude rovněž věnována uživatelsky příjemnému rozhraní, aby využívání elektronických služeb bylo jednoduché a

²⁷ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky.

snadné. Důležitou podmínkou pro činnost knihoven je stálé zlepšování jejich prostorového, technického i finančního zajištění.

Analýza a hlavní cíle koncepce rozvoje výkonu regionálních funkcí v Plzeňském kraji

1. Síť veřejných knihoven v rámci RF v Plzeňském kraji k 30. 11. 2013 v jednotlivých regionech

V Plzeňském kraji působí v systému regionálních služeb k datu 30.11.2013 celkem 491 základní knihovna, z toho 1 krajská knihovna, 16 knihoven smluvně pověřených výkonem RF, 46 profesionálních knihoven a 428 neprofesionálních knihoven.

Knihovny smluvně vázané v rámci výkonu regionálních funkcí k 30.11.2013

Oblast	celkem knihoven v rámci RF	krajských	smluvně pověřených	počet obsluhovaných knihoven
Blovice	27		1	26
Dobřany	23		1	22
Domažlice	85		1	84
Horáždovice	23		1	22
Klatovy	46		1	45
Kralovice	21		1	20
Manětín	11		1	10
Nepomuk	36		1	35
Planá	7		1	6
Plasy	58		1	57
KmP	13		1	12
Přeštice	27		1	26
Rokycany	57		1	56
Stříbro	11		1	10
Sušice	27		1	26
Tachov	18		1	17
SVK PK	1	1		
Celkem	491	1	16	474

V rámci zajištění výkonu RF uzavírá SVK PK písemné smlouvy o pověření výkonem RF na dobu neurčitou s pověřenými knihovnami v Plzeňském kraji. Pověřené knihovny uzavírají písemné smlouvy o obsluhování s obcemi jako zřizovateli obsluhovaných knihoven ve svém obvodu působnosti. V roce 2012 byla nově pověřena výkonem RF profesionální knihovna ve Stříbře a v roce 2013 knihovna v Plané u Mariánských Lázní. Každoročně dochází k malým změnám v počtu obsluhovaných knihoven.

Cíle: průběžně udržovat stav sítě knihoven pokud možno na stávající úrovni, s ohledem na místní podmínky a finanční možnosti zřizovatelů knihoven. Všeobecně prezentovat činnost knihoven a využívat k tomu pokud možno všechny dostupné

veřejnoprávní prostředky (médiá, tisk, veřejné akce, setkání starostů, místní propagace apod.).

2. Automatizace, přístup k internetu a informačním technologiím

Knihovny a jejich služby jsou základními vstupními branami k internetu. Pro některé skupiny obyvatel jsou jedinými přístupovými místy, která mají k dispozici. Umožňují překonání bariér vzniklých rozdílností zdrojů, technologií a úrovní vzdělání a zároveň přístup k nezbytnému elektronickému, počítačovému a audiovizuálnímu zařízení.

Podpora internetizace a automatizace knihoven patří mezi hlavní prioritu zejména u malých neprofesionálních knihoven. Z Projektu internetizace knihoven (dále PIK) byla připojena většina obecních malých knihoven. Knihovny sídlící v budově obecního úřadu většinou využívají možnosti připojení k internetu přímo v obci.

	pověřené knihovny	profesionální knihovny	neprofesionální knihovny
Rok	2012/2013	2012/2013	2012/2013
Počet veřejně přístupných stanic	169 / 174	123 / 114*	355 / 354 ²⁸
z toho připojených na internet	141 / 148	116 / 108*	349 / 347 ²⁹

V Plzeňském kraji již používají automatizované knihovnické systémy všechny profesionální knihovny a ve velmi malé míře pokračuje automatizace i u některých neprofesionálních knihoven. Využívají se programy Clavius, LANius a v SVK PK program ALEPH. Podpora automatizace je v současné době v převážné míře zajišťována z dotačního programu MK ČR VISK 3.

Počet veřejně přístupných stanic internetu³⁰ určených pro uživatele k 31.12.2011

% zastoupení knihoven splňujících dané standardy

Knihovny v obcích s počtem obyvatel	Počet knihoven 495		standa rd do r. 2010	daný standard v roce 2009 splnilo	nový standard od roku 2012	daný standard v roce 2011 splnilo
	profesionální ³¹	neprofesionální ³²				
1 – 500	0	341	1 – 2	74% knihoven	1 – 2	75,37% knihoven
501-1000	6	54	2	12,96%	2	11,66%
1001-3000	29	38	2 – 3	47,36%	2 – 3	34,33%
3001-5000	14	0	3 – 5	35,71%	3 – 5	35,71%

²⁸ Pokles pravděpodobně z důvodu převodu knihoven v Plané a Stříbře do kategorie pověřených.

²⁹ Pokles pravděpodobně z důvodu ukončení činnosti některých obsluhovaných knihoven.

³⁰ Tato data jsou zjišťována v dvouletém období. Údaje pro rok 2013 budou zjišťována plošně v průběhu roku 2014.

³¹ Profesionální knihovny včetně pověřených.

³² Proměnlivý počet knihoven.

5001-10000	7	0	5 – 7	42,80%	5 – 10	28,57%
10001-20000	4	0	7 – 10	75,00%	10 – 15	50,00%
20001-40000 (Klatovy)	1	0	10 – 15	100,00%	15 – 20	0,00%
více než 40001 (KmP)	1	0	15 a více	100,00%	20 a více	100,00%

Cíle: s ohledem na možnosti zřizovatelů udržet a popřípadě i zvyšovat počet veřejně přístupných internetových stanic, využívat jednak možnosti bezplatného připojení k internetu pro neziskové subjekty i možnosti připojení k síti svého zřizovatele.

3. Webová prezentace knihovny

Knihovna má využívat informační a komunikační technologie, aby umožnila uživatelům přístup ke svým elektronickým zdrojům, fondům a službám z jejich domova, školy nebo pracoviště. Pokud je to možné, měly by být dostupné 24 hodin denně, sedm dní v týdnu.

Dostupnost informací o knihovně a jejich službách dálkovým přístupem je zajištěna prostřednictvím webové prezentace knihovny.

Má-li knihovna elektronický katalog na internetu, zlepšuje se její dostupnost pro veřejnost, pro jiné knihovny a zvyšuje se kvalita služeb.

Stav v knihovnách Plzeňského kraje³³ k 31. 12. 2011 % zastoupení knihoven splňujících dané standardy v tvorbě webových stránek

Knihovny v obcích s počtem obyvatel	Počet knihoven 495		webové stránky knihovny	webové stránky knihovny	katalog knihovny OPAC na internetu v roce 2011
	profesionální ³⁴	neprofesionální ³⁵	v roce 2009 v %	v roce 2011 v %	
1 – 500	0	341	9,65%	16,72%	0,54%
501-1000	6	54	20,30%	33,33%	13,33%
1001-3000	29	38	45,61%	68,66%	38,80%
3001-5000	14	0	50,00%	100,00%	100,00%
5001-10000	7	0	87,50%	100,00%	100,00%
10001-20000	4	0	100,00%	100,00%	100,00%
20001-40000 (Klatovy)	1	0	100,00%	100,00%	100,00%
více než 40001 (KmP)	1	0	100,00%	100,00%	100,00%

Cíle: zvýšit procentuální zastoupení na internetu prezentovaných webových stránek jednotlivých knihoven, hlavně neprofesionálních, využívat vlastní domény nebo domény zřizovatele.

Knihovny působící v obcích s počtem obyvatel vyšším než 500 by měly nabízet elektronický katalog knihovny, který může veřejnost využívat prostřednictvím dálkového přístupu.

³³ Tato data jsou zjišťována v dvouletém období. Údaje pro rok 2013 budou zjišťovány plošně až v průběhu roku 2014.

³⁴ Profesionální knihovny včetně pověřených.

³⁵ Proměnlivý počet knihoven.

Klást důraz na kvalitu webových stránek s odkazy na elektronické služby knihoven (OPAC, přístup k databázím, on-line rezervační, objednávkové a informační služby) a zpracovávat je v souladu s pravidly tvorby přístupného webu, s ohledem na potřeby zrakově a sluchově znevýhodněných uživatelů a uživatelů se sníženou hybností rukou nebo poruchami soustředění.

4. Provozní doba pro veřejnost

Optimální přístup ke knihovnickým službám vyžaduje, aby knihovna byla otevřena v době maximálně vyhovující těm, kteří žijí, pracují a studují v místě jejího působení. Stanovená hodnota provozní doby se vztahuje na týdenní provozní dobu nejdéle otevřeného provozního útvaru knihovny včetně poboček. V případě poboček se provozní doba stanovuje podle počtu obsluhované populace, např. počtu obyvatel, sídliště či přidružené obce v dané lokalitě.

Provozní doba³⁶ pro veřejnost týdně v hodinách % zastoupení knihoven splňujících dané standardy v počtu provozních hodin

Knihovny v obcích s počtem obyvatel	Počet knihoven 495		standard do r. 2010 v hod.	provozní doba pro veř. v roce 2009 splnilo	nový standard od roku 2012 v hod.	provozní doba pro veřejnost rok 2011
	profesionální ³⁷	neprofesionální ³⁸				
1 – 500	0	341	5 – 10	5,96%	5 – 10	3,22%
501-1000	6	54	10 – 15	9,25%	5 – 15	26,66%
1001-3000	29	38	15 – 20	33,33%	15 – 23	28,36%
3001-5000	14	0	20 – 25	64,20%	23 – 28	35,71%
5001-10000	7	0	25 – 35	71,50%	28 – 40	42,85%
10001-20000	4	0	35 – 45	50,00%	40 – 15	0,00%
20001-40000 (Klatovy)	1	0	45 – 50	0	45 – 50	0,00%
více než 40001 (KmP)	1	0	50 a více	0	50 a více	0,00%

Cíle: motivovat knihovny a zřizovatele k rozšiřování objemu týdenní provozní doby s ohledem na požadavky uživatelů, zároveň se zaměřovat na komunitní činnost knihovny, využívat prostory knihovny pro volnočasové aktivity, k vzájemnému setkávání a tvořivé činnosti.

5. Tvorba knihovního fondu a informačních zdrojů

Knihovna zpřístupňuje knihovní fond a další informační zdroje odpovídající zájmům všech věkových vrstev. Knihovní fond obsahuje kromě tradičních materiálů všechny další druhy moderních informačních médií a zdrojů.

³⁶ Tato data jsou zjišťována v dvouletém období. Údaje pro rok 2013 budou zjišťovány plošně až v průběhu roku 2014.

³⁷ Profesionální knihovny včetně pověřených.

³⁸ Proměnlivý počet knihoven.

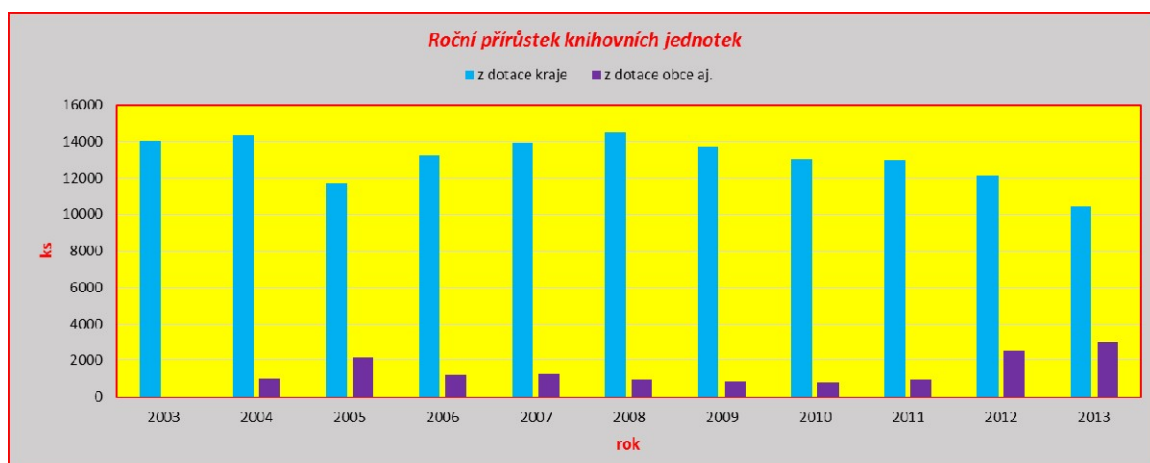
Nákup regionálního knihovního fondu z prostředků dotace v rozmezí let 2003–2013

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
nákup fondu v Kč	2 401 050	2 148 433	1 744 063	1 968 424	2 139 296	2 311 826	2 458 784	2 454 989	2 035 204	2 146 915	1 888 384

Z několikaletého sledování vidíme celkovou nevyváženost nákupu knihovního fondu, který kolísá v závislosti na výši poskytované dotace.

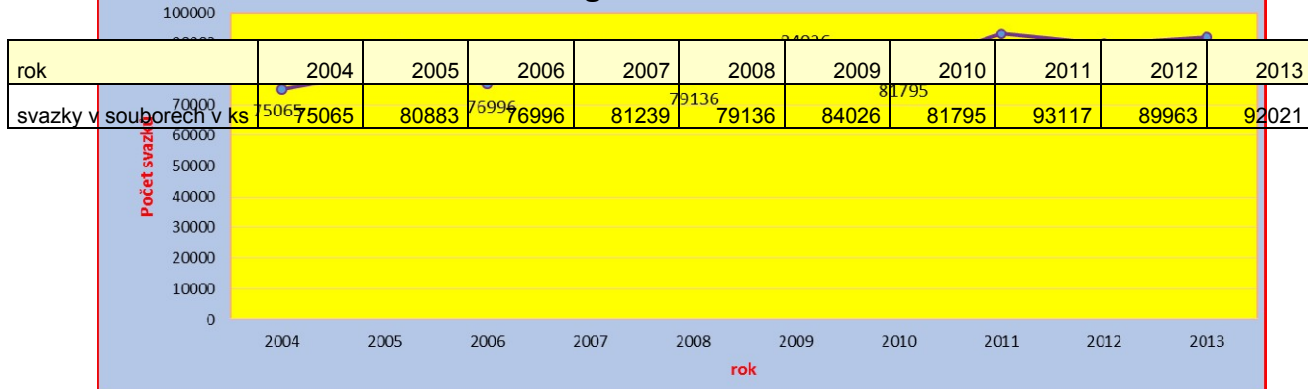
Přírůstky knihovního fondu v rozmezí let 2003–2013 v knihovních jednotkách

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
z dotace kraje	14026	14342	11702	13205	13907	14494	13744	13051	12998	12153	10480
z dotace obce aj.	nesledov.	990	2179	1189	1232	985	885	765	941	2549	2999

Zřizovatelé smluvně vázaných obsluhovaných knihoven mají zájem na chodu a zvelebování svých knihoven. Financují nejen údržbu knihovních prostor a zajišťování mezd místních knihovníků, ale v určité míře někteří přispívají i částkou na výměnné soubory. V současné době je aktivně zapojeno na 27 obcí.

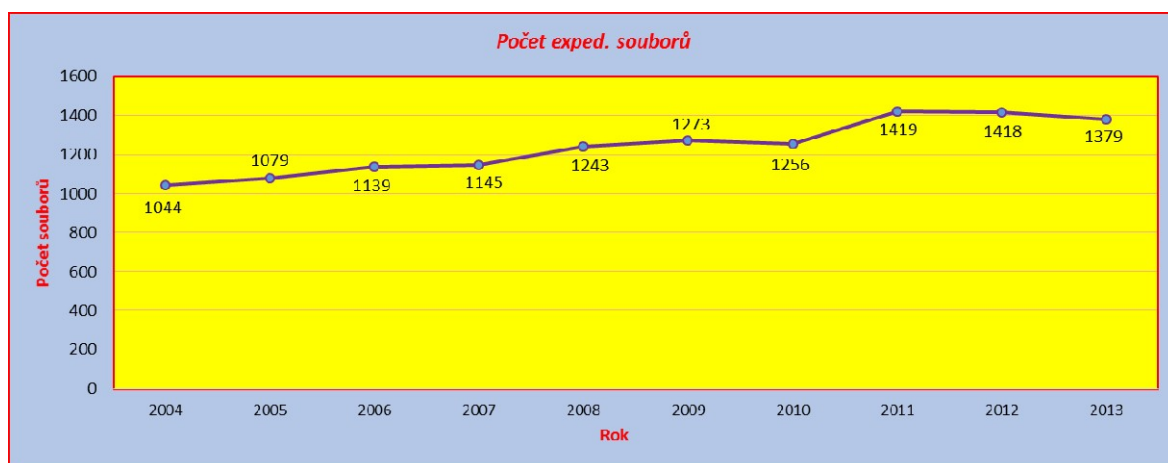
Tvorbou souborů a cirkulace regionálního fondu v rozmezí let 2004–2013

Většina neprofesionálních knihoven nemá svůj vlastní fond a je tedy plně závislá na cirkulaci výměnných souborů. V dodávaných knihovních souborech jsou zpravidla zastoupeny všechny druhy literatury pro všechny věkové kategorie čtenářů, jak beletrie, tak i naučná literatura. Kromě toho jsou do řady knihoven distribuovány i knihy a časopisy též z vlastního fondu pověřených knihoven.

Počty expedovaných souborů na obsluhované knihovny v rozmezí let 2004–2013

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
počet exped. souborů	1044	1079	1139	1145	1243	1273	1256	1419	1418	1379

Cíle: základním cílem je udržení vysoké kvality fondů knihovny v souladu s místními potřebami i v souladu se zvyšujícími se standardy. Knihovní fondy by neměly být ideologicky, politicky, ani z náboženských důvodů cenzurovány a neměly by být pod komerčním tlakem.

S odkazem na indikátor standardu knihovnických služeb usilovat o dosažení optimální 10% roční obnovy knihovního fondu ve volném výběru. V souvislosti s ustanovením „Pravidel poskytování a čerpání finančních prostředků na výkon regionálních funkcí“ bude zapotřebí zaměřit se nejen na dodržování stanovené míry čerpání finančních prostředků na nákup knihovního fondu (min. 25% z dotační částky poskytnuté krajem), ale i na celkovou a dílčí efektivitu nákupu a na kvalitu poskytovaných služeb. To znamená sledovat nabídky nakladatelů i zastoupení svazků v souborech, cirkulaci souborů apod.

S ohledem na požadavky a potřeby uživatelů i ve shodě se zněním schválených „Pravidel“ udržet či zvýšit frekvenci cirkulace souborů i počet knihovních jednotek v souborech.

6. Financování

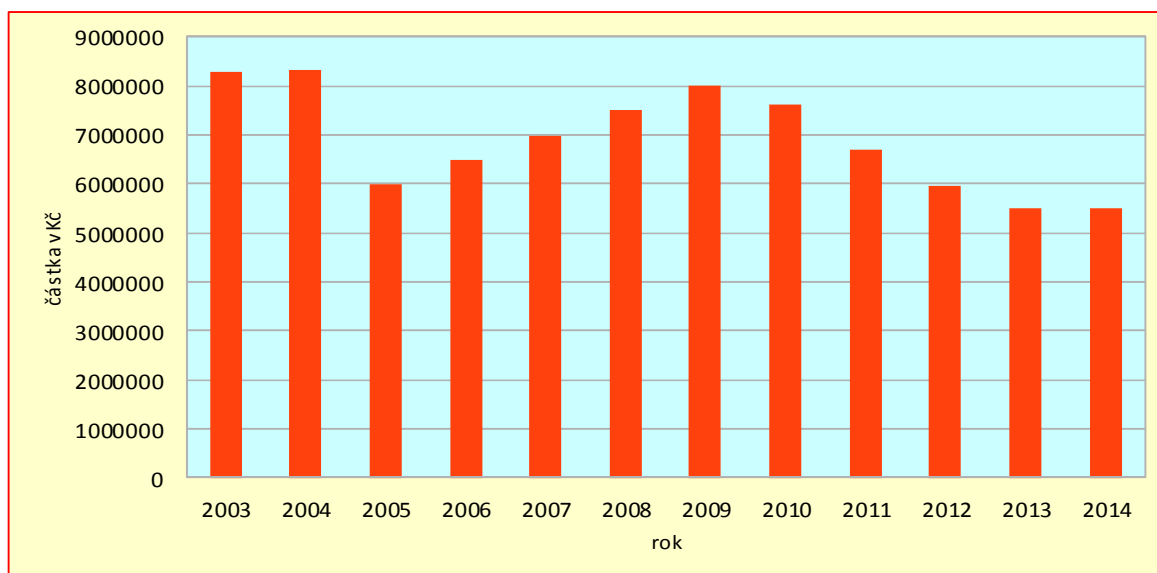
Jak bylo řečeno v úvodní I. části tohoto dokumentu, počínaje rokem 2005 již nebyly regionální funkce knihoven financovány státem, ale jednotlivými kraji, které ve většině případů respektovaly zavedený systém z předchozích let.

Na základě svých nových pravomocí se kraj postupně rozhodl zefektivnit výkon regionálních funkcí a zprůhlednit finanční toky k jednotlivým pověřeným knihovnám.

V listopadu 2005 byla schválena první „Pravidla financování výkonu RF“, na jejichž základě probíhalo přerozdělování dotace podle počtu knihoven a v závislosti na počtu obyvatel v regionu v poměru 55% (mzdy) a 45% (ostatní náklady). Tento způsob přerozdělování fungoval v průběhu let 2005–2011.

Dotační částky na výkon regionálních funkcí v Plzeňském kraji v průběhu let 2003–2014 v Kč

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Částka v Kč	8 285 000	8 328 000	6 000 000	6 500 000	7 000 000	7 500 000	8 000 000	7 630 000	6 700 000	5 950 000	5 500 000	5 500 000

Nově aktualizovaná „Pravidla poskytování a čerpání finančních prostředků na výkon RF knihoven v Plzeňském kraji“ byla schválena usnesením Rady Plzeňského kraje č. 844/13 v roce 2013. Částka poskytnutá krajem je přerozdělována na pověřené knihovny podle počtu obsluhovaných knihoven bez zřetele na počet obyvatel. Pro výpočet této částky je rozhodným stav k 30.9. předcházejícího roku. Původně bylo minimálně 30 % finančních prostředků z dotační částky určeno na nákup výměnných fondů a maximálně 60% bylo možno užít na zajištění osobních nákladů na 1 pověřenou knihovnu. Zbytek byl stanoven na uhrazení provozních nákladů.

Změnou „Pravidel“ s platností od 1.1.2014 byl nově upraven poměr rozdělení. Na osobní náklady lze použít maximálně 65%, minimálně 25% je nutno vyčerpat na nákup knihovního fondu, zbývajících 10% lze použít na pokrytí vyjmenovaných provozních nákladů.

Oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví SVK PK metodicky řídí celkový výkon RF v kraji a sleduje a kontroluje efektivnost systému. Nakládání s finančními

prostředky podléhá kontrole Oddělení kultury při Odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu PK.

Cíle: Plzeňský kraj se bude do budoucna snažit o případné navýšení finančních prostředků alokovaných na RF v částce, která zabezpečí plynulý a rovnoměrný rozvoj RF ve všech oblastech veřejných a informačních služeb. Pravidelně sledovat a vyhodnocovat čerpání dotace v jednotlivých pověřených knihovnách. Při stanovení výdajů na nákup knihovního fondu se v „Metodickém pokynu MK k vymezení standardu VKIS“ doporučuje zajistit zvyšování částky na nákup KF v návaznosti na zjištěnou inflaci v uplynulém roce.

V co nejvyšší míře využívat grantové programy vyhlášené MK ČR – grantový program VISK, zejména VISK 2 na podporu vzdělávání knihovníků a VISK 3 na podporu automatizace knihoven, grantový program Knihovna 21. století a projekt Česká knihovna určený na podporu produkce české literatury. Sledovat a v rámci možností využívat grantových programů Plzeňského kraje, určených na rozvoj kultury v kraji.

Motivovat zřizovatele malých obecních knihoven k finančnímu spolupodílnictví na obnově knihovních fondů svých knihoven především prostřednictvím příspěvku na pořizování výměnného fondu. Do budoucna je třeba zajistit setkání se zastupiteli obcí a vysvětlit úlohu zřizovaných knihoven jako kulturních, společenských a komunitních center obcí.

7. Umístění knihovny v obci, plocha knihovny určená pro uživatele a studijní místa pro uživatele knihoven

Knihovnické služby mají být poskytovány v místě, které je maximálně využíváno a výhodné pro obyvatele obce. Je vhodné, když veřejná knihovna může sídlit v budově, kde jsou i jiné služby, jako sídlo obecního úřadu, muzeum, galerie, společenské centrum atp. Docházková vzdálenost pro okruh přímé působnosti by neměla přesáhnout 15 minut pěší chůze nebo jiné dopravy. Knihovna má mít pro svou činnost k dispozici odpovídající prostory, aby mohla v plném rozsahu poskytovat knihovnické a informační služby. Nad 1000 obyvatel obce nebo spádové oblasti by měla disponovat plochou 60m².

Studijní místa pro uživatele knihovny³⁹

% zastoupení knihoven splňujících dané standardy v počtu studijních míst pro uživatele

Knihovny v obcích s počtem obyvatel	Počet knihoven 495		standard do r. 2010	daný standard v roce 2009 splnilo	nový standard od roku 2012	daný standard v roce 2011 splnilo
	profesionální ⁴⁰	neprofesionální ⁴¹				
1 – 500	0	341	4 – 5	27% knihoven	4 – 5	27,56%
501-1000	6	54	6 – 8	18,50%	6 – 8	15,00%
1001-3000	29	38	9 – 10	26,31%	9 – 10	25,37%
3001-5000	14	0	10 – 18	42,85%	10 – 18	57,14%
5001-10000	7	0	20 – 28	57,00%	20 – 28	57,14%
10001-20000	4	0	28 – 40	25,00%	28 – 70	50,00%

³⁹ Tato data jsou zjišťována v dvouletém období. Údaje pro rok 2013 budou zjišťovány plošně až v průběhu roku 2014.

⁴⁰ Profesionální knihovny včetně pověřených.

⁴¹ Proměnlivý počet knihoven.

20001-40000 (Klatovy)	1	0	40 – 75	100,00%	70 – 120	100,00%
více než 40001 (KmP)	1	0	75 a více	100,00%	120 a více	100,00%

Cíle: knihovna by měla nabízet své prostory pro studium jednotlivců i skupin, pro volnočasové aktivity i setkávání. Měla by mít dostatek prostoru k zajištění studijních míst pro dospělé, děti a mládež, kde mohou uživatelé pracovat s knihovními dokumenty a informačními zdroji, a to individuálně nebo ve skupině. Tam, kde to místní podmínky umožňují, bude kladen důraz na vytváření čítáren, studoven a míst pro soustředěné studium. Sledovat docházkovou vzdálenost do knihoven, v případě velkého přesahu časové dostupnosti apelovat např. na zřizování poboček.

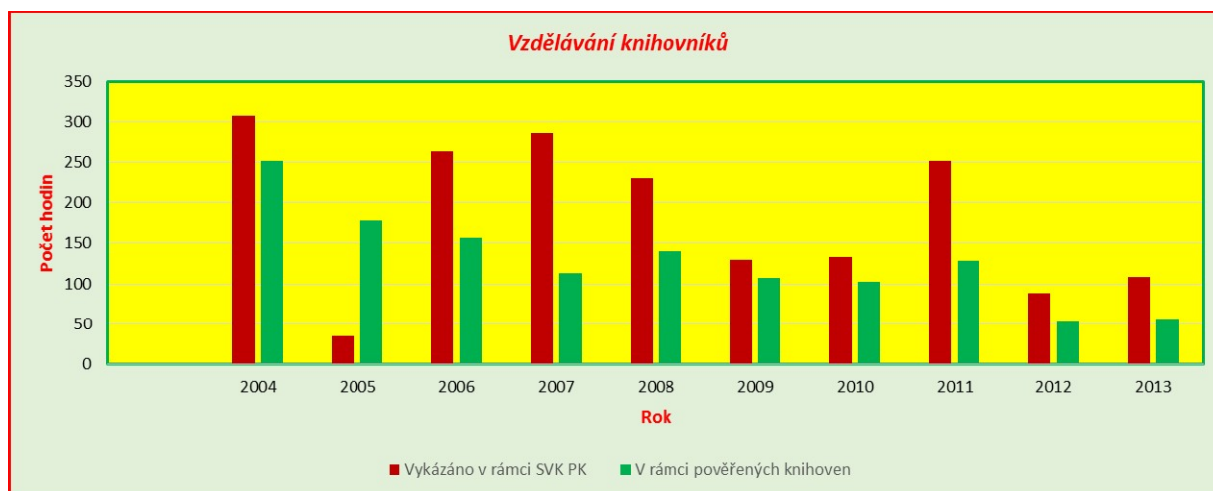
8. Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání, pořádání seminářů a porad

Garantem vzdělávání pro knihovníky v Plzeňském kraji je Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, která zabezpečuje přímo nebo ve spolupráci s pověřenými knihovnami:

- vzdělávání na úrovni celého kraje pro profesionální i neprofesionální pracovníky knihoven;
- pořádání odborných kurzů a seminářů;
- činnost Vzdělávacího centra (počítačová učebna);
- pořádání kurzů základní informační gramotnosti a nadstavbových počítačových kurzů;
- prezentaci práce s konkrétními databázemi;
- na základě aktuálních potřeb knihoven další tematická školení a workshopy;
- koordinaci spolupráce s dalšími institucemi (ZČU, knihovny muzeí, galerií a archivů).

Odborné vzdělávání knihovníků v hodinách

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vykázáno v rámci SVK PK	308	35	264	286	230	130	133	252	88	108
V rámci pověřených knihoven	252	178	157	113	140	107	103	128	53	55

Cíle: sledovat vzdělávání u odborných pracovníků knihoven (kurzy, semináře, přednášky, konference apod.) ve smyslu naplňování standardu knihovnických služeb. Ročně každému pracovníku umožnit 48 pracovních hodin vzdělávání, pracovníci působící v knihovnách s rozsahem pracovní doby menším než 10 provozních hodin týdně by měli absolvovat další odborné vzdělávání ročně v rozsahu nejméně 8 pracovních hodin.

9. Měření spokojenosti uživatelů knihovny

Veřejná knihovna musí zjišťovat, jaké jsou potřeby veřejnosti, aby byla schopna poskytovat služby, které je uspokojují. Za tímto účelem je zapotřebí průběžně sledovat a monitorovat výkony knihoven pomocí měření spokojenosti uživatelů pro potřeby řízení a financování knihovny. Zjišťování je nutno provádět v pravidelných intervalech, protože potřeby a očekávání se mění.

Cíle: pravidelně každých 5 let zjišťovat spokojenost uživatelů v knihovnách pomocí standardizovaného dotazníku (ankety). Hodnocení knihovnických služeb provádět zvlášť u uživatelů nad 15 let a u uživatelů do 15 let. Výsledky budou posuzovány a vyhodnocovány podle 5 stupňové škály hodnocení (velmi dobré, dobré, přiměřené, špatné, velmi špatné).

10. Statistické výkaznictví

Tato činnost zahrnuje sběr dat ze všech knihoven Plzeňského kraje a jejich zavedení do elektronického systému, kontrolu zadaných dat, roční sumarizaci výkazů KULT MK 12-01 za celý Plzeňský kraj i sběr a sumarizaci statistických výkazů výkonu regionálních funkcí.

Cíle: pokračovat ve zpracovávání srovnávacích charakteristik a komentářů, vytvářet výstupy pro vnitřní práci knihoven a na základě rozborů výsledků a následných doporučení zkvalitňovat práci knihoven Plzeňského kraje.

SWOT analýza RF

silné stránky:

- početně rozsáhlá síť veřejných a specializovaných knihoven
- dobrá spolupráce krajské knihovny a pověřených knihoven
- rozsáhlé knihovní fondy, a to včetně odborných a historických konzervačních fondů
- postupující automatizace zpracování a zpřístupnění knihovních fondů
- účast v digitalizačních programech na krajské i celorepublikové úrovni
- zavádění nových služeb, nových forem práce se čtenáři
- zájem o profesi, motivace ke vzdělávání u pracovníků knihoven

slabé stránky:

- nedostatečná kvalita připojení k internetu v řadě míst
- nedostatečná obnova technického vybavení

- omezené prostorové podmínky knihoven, malý počet bezbariérových knihoven
- krátká provozní doba malých knihoven
- problémy v komunikaci se zřizovatelem
- nedocenění funkce knihovny
- řada knihovníků neprošla klasickým knihovnickým vzděláním
- není zajištěna dostatečná obměna knihovnických fondů - v důsledku toho klesá zájem uživatelů
- posilování tendence ke zpoplatňování služeb
- nerovnoměrný nákup knihovnických fondů a licencí na využití elektronických informačních zdrojů

příležitosti:

- podpora rozvoje knihoven od Plzeňského kraje i zřizovatelů na úrovni obcí a měst
- široká nabídka domácích i zahraničních elektronických zdrojů
- legislativní opora knihovnických služeb v zákoně, vyhláškách i mezinárodních doporučeních a standardech
- dostatečná nabídka odborné literatury i beletrie na knižním trhu
- vznik CPK k zajištění snadného přístupu k informačním zdrojům
- možnost vícezdrojového financování (dotační programy, granty, strukturální fondy EU, podpora výzkumu, vývoje a inovací)
- na úrovni kraje je zajištěno středoškolské i bakalářské studium v oboru včetně rekvalifikačních kurzů
- knihovny jsou vnímány jako informační, kulturní, vzdělávací a komunitní centra
- zapojení knihoven do systému školního a mimoškolního vzdělávání
- rámcové vzdělávací programy škol
- podpora rozvoje čtenářské gramotnosti realizací aktivit zaměřených na práci s knihou
- knihovny jsou nepostradatelným zdrojem informací pro zajištění celoživotního vzdělávání
- digitalizace fondů umožňuje širší přístup k unikátním informacím o regionu
- nové informační potřeby uživatelů
- možnost zvýšení úrovně knihovnických a informačních služeb
- dokončení procesu internetizace a automatizace knihoven
- spolupráce se specializovanými knihovnami
- zajištění širší dostupnosti elektronických informačních zdrojů⁴²
- zapojení knihoven do programu EHMK Plzeň 2015

hrozby:

- problém se zajištěním dopravní obslužnosti
- rozlehlý region (3. největší v republice, ale počtem obyvatel až na 9. místě), velké vzdálenosti mezi malými obcemi, nerovnoměrné rozložení obyvatel
- úbytek dětských čtenářů v malých obcích
- negativní vývoj veřejných rozpočtů

⁴²

Řešeno v rámci realizace Koncepce ... – prioritě č. 8, více viz <https://sites.google.com/a/mzk.cz/koncepceiz>.

- snížení kvality a rozsahu knihovnických služeb v důsledku nedostatečného finančního zabezpečení
- není dořešen povinný výtisk elektronických dokumentů a trvalé uchování knihovních fondů elektronických dokumentů
- zpomalení výstavby a modernizace budov knihoven jako místa setkávání, studia i všestranného formování kulturního povědomí
- pokles zájmu o tradiční služby knihoven - konkurence moderní atraktivní volnočasové aktivity
- hrozí deprofesionalizace některých menších městských knihoven
- dochází k rušení malých knihoven
- ze strany neprofesionálních knihovníků není využívána nabídka vzdělávání

Část IV. Závěr

SVK PK zastává v systému knihoven ČR významné a nezastupitelné postavení krajské knihovny a řada pracovních procesů je nastartována a kontinuálně běží po celou dobu její existence. V následujícím období bude knihovna nadále plnit všechny své funkce, které jí ukládá zákon č. 257/2001 Sb., v platném znění, zřizovací listina, včetně jejích dodatků a další dokumenty vymezující činnost SVK PK. Je připravena nadále aktivně spolupracovat s NK ČR a dalšími knihovnami v ČR, celorepublikovými oborovými sdruženími a svazy, zahraničními i ostatními partnery, podílet se na implementaci nových technologií zejména v oblasti digitalizace, ochrany a zpřístupnění kulturního dědictví a dalších informačních zdrojů. V případě potřeby bude připomínkovat chystané legislativní změny, a tyto následně začlenit do svých služeb, zároveň hledat nové možnosti jejich rozšíření, zkvalitnění a zefektivnění, přičemž má na zřeteli rovný přístup. Plánuje iniciativně působit v odborných knihovnických diskuzích, zachovat kontinuitu podpory vzdělávání a více ji přizpůsobit aktuálním potřebám uživatelů. V neposlední řadě se SVK PK chystá stabilizovat personální obsazení jednotlivých pracovišť z hlediska generační obměny a chce nadále umožňovat osobností a kariérní růst svým pracovníkům.

Prvořadým úkolem regionálních funkcí je rozvíjet činnost knihoven a formovat krajský systém Plzeňského kraje na principu spolupráce knihoven v regionu, s cílem dosáhnout standardizované úrovně VKIS bez ohledu na velikost obce a lokalitu, v níž knihovna působí. Nutná bude i nadále spolupráce a rozšíření zainteresovanosti obcí při výkonu RF v kraji. Podle stávajících názorů na organizaci knihovního systému lze předpokládat, že počet pověřených knihoven se ustálil, což by mělo vést k hospodárnému využívání finančních prostředků vkládaných do systému. Pozornost bude věnována dalšímu vzdělávání pracovníků knihoven, cílem je fungování knihoven jako komplexních informačních center s aktualizovanými webovými stránkami. Průběžné výsledky plnění koncepce bude každoročně obsahovat „Zpráva o plnění regionálních funkcí v Plzeňském kraji“ a analytický materiál „Přehled činnosti veřejných knihoven v Plzeňském kraji“, který každoročně přináší podrobné rozbory činnosti knihoven.

Tato koncepce byla veřejně projednána dne: 22.1.2014.

Veškeré relevantní připomínky byly řádně vypořádány ke dni: 21.2.2014

Koncepce byla chválena Radou Plzeňského kraje dne:

Seznam zkratk a vysvětlení pojmů použitých v textu:

24/7	Nepřetržitý servis (24 hodin denně, 7 dní v týdnu)
Aleph	Typ automatizovaného knihovnického systému
AZ	autorský zákon
CI	Corporate Identity – jednotný firemní vizuál
Clavius	Typ automatizovaného knihovnického systému
CPK	Centrální portál knihoven
DC PK	Digitalizační centrum Plzeňského kraje
EHMK	Evropské hlavní město kultury
EIZ	Elektronické informační zdroje
e-PV	Povinný výtisk elektronických síťově dostupných dokumentů
IOP	Integrovaný operační program
KF	Knihovní fond
LANius	Typ automatizovaného knihovnického systému
LTP	(long-term preservation) Systémy pro dlouhodobé ukládání dokumentů
RD	Rodičovská dovolená
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NA	Národní archiv
NK ČR	Národní knihovna České Republiky
ODZKF	Oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu
OPAC	(on-line public access catalog) – on-line veřejně přístupný katalog, knihovní katalog
OPS	Oddělení prezenčních služeb
OVOK	Oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví při SVK PK
OZK	Oddělení zahraničních knihoven
PIK	Projekt internetizace knihoven
PK	Plzeňský kraj
PV	Povinný výtisk tištěného dokumentu
REOS	Databáze regionálních osobností
RF	Regionální funkce
SVK PK	Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, p.o.
VaVal	Výzkum, vývoj a inovace
VaVpi	Výzkum a vývoj pro inovace
VISK	Veřejné informační služby knihoven - dotační program Ministerstva kultury ČR
VKIS	Veřejné knihovnické a informační služby
ZČU	Západočeská univerzita v Plzni